

Súd: Správny súd v Bratislave
Spisová značka: BA-6S/86/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1019200551
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jeannette Hajdinová
ECLI: ECLI:SK:SpSBA:2023:1019200551.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jeannette Hajdinovej a členov senátu Mgr. Pavla Ištóka a JUDr. Iny Šingliarovej v právnej veci žalobkyne: A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XXXX/X, E., zastúpená: Dalibor Tverďák, advokát, so sídlom Krmanova 1, Košice, proti žalovanému: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Račianska 71, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 33868/2019/143 (43697/2018-1437/67/Mi) zo dňa 19. februára 2019, takto

rozhodol:

I. Správny súd v Bratislave rozhodnutie žalovaného Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 33868/2019/143 (43697/2018-1437-67/Mi) zo dňa 19.02.2019 zrušuje a vec vracia žalovanému na ďalšie konanie.

II. Žalobcovi sa priznáva voči žalovanému právo na úplnú náhradu trov konania.

odôvodnenie:

I. Priebeh administratívneho konania

1. Dňa 16.07.2018 bola žalovanému doručená žiadosť žalobkyne, ktorou sa domáhala poskytnutia finančného odškodnenia podľa zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom ku dňu vydania napadnutého administratívneho rozhodnutia (ďalej len „zákon č. 274/2017 Z.z.“) za morálnu škodu, ktorú utrpela ako pozostalá matka po nebohom synovi, ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX v dôsledku násilného trestného činu páchatelky F. E.. K žiadosti žalobkyňa okrem iných dokladov pripojila fotokópiu rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. 4T/33/2013-837 z 23.09.2013, fotokópiu rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 1To/39/2013-988 z 12.03.2014 (ďalej aj „trestné rozsudky“), fotokópiu rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. 25C/434/2015-44 z 29.09.2016, fotokópiu rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 21Co/17/2017-86 z 20.02.2018 (ďalej aj „civilné rozsudky“). Žalovaný si za účelom komplexného posúdenia žiadosti žalobkyne vyžiadal spis Okresného súdu Prešov sp.zn. 4T/33/2013.

2. Žalovaný, ako príslušný orgán v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 274/2017 Z.z. v konaní o poskytnutí odškodnenia, rozhodnutím č. 33868/2019/143 (43697/2018-1437/67/Mi) zo dňa 19.02.2019 rozhodol podľa § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. tak, že žalobkyni odškodnenie nepriznal.

3. Z trestných rozsudkov vyplýva, že syn žalobkyne bol usmrtený v dôsledku násilného trestného činu, a teda v tomto prípade sú splnené základné okolnosti pre priznanie odškodnenia žalobkyni, keďže táto ako pozostalá obeť bola poškodená násilným trestným činom. Sú teda splnené podmienky, pri ktorých je nevyhnutné postupovať podľa zákona č. 274/2017 Z.z. Žalovaný následne skúmal otázku včasného podania žiadosti o odškodnenie v nadväznosti na ustanovenie § 15 zákona č. 274/2017 Z.z. Žalovaný

z ustanovenia § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. vyvodil, že žiadosť o odškodnenie je potrebné podať do jedného roka od právoplatnosti rozsudku alebo trestného rozkazu, ktorým bol páchatel' uznaný vinným zo spáchania trestného činu, ktorým bola žiadateľovi spôsobená ujma.

4. Rozsudok, ktorým bola páchatel'ka uznaná vinnou zo spáchania násilného trestného činu, v dôsledku ktorého sa stala žalobkyňa obeťou násilného trestného činu a ktorým bola žalobkyňa spôsobená morálna škoda, nadobudol právoplatnosť dňa 12.03.2014. Lehota jedného roka na podanie žiadosti podľa zákona č. 274/2017 Z.z. v tomto prípade podľa žalovaného uplynula dňa 12.03.2015. Za daných skutkových okolností mala byť žiadosť podľa žalovaného podaná ešte v režime predchádzajúceho zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 215/2006 Z.z.“), účinného do 31.12.2017.

5. V predmetnej veci nebolo podľa žalovaného možné postupovať podľa § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z., keďže podľa trestných rozsudkov bola páchatel'ke okrem iného uložená povinnosť uhradiť žalobkyňi majetkovú škodu vo výške 1.790,62 € a nemajetkovú ujmu vo výške 15.000,- € a iba so zvyškom nároku na náhradu majetkovej škody v sume 1.607,78 € a nemajetkovej ujmy v sume 85.000,- € súd odkázal žalobkyňu na občianske súdne konanie. V zmysle § 12 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. má žalobkyňa nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, teda ide o nárok, ktorý žalobkyňi prináleží priamo zo zákona. Nárok na odškodnenie podľa žalovaného žalobkyňi vznikol už po právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. 4T/33/2013-837 z 23.09.2013. Žalovaný uviedol, že pri výpočte odškodnenia je nevyhnutné vychádzať z minimálnej mzdy platnej v čase, kedy došlo k spáchaniu trestného činu, teda v roku 2012, t.j. zo sumy 327,20 €. Žalovaný na základe uvedených skutočností uzavrel, že žalobkyňa podala žiadosť o odškodnenie po uplynutí lehoty jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým bola páchatel'ka uznaná vinnou zo spáchania trestného činu, a preto nebolo jej žiadosti možné vyhovieť.

II. Žaloba

6. Žalobkyňa sa včas podanou žalobou domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 33868/2019/143 (43697/2018-1437/67/Mi) zo dňa 19.02.2019, jeho zrušenia a vrátenia veci žalovanému na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnila nárok na náhradu trov konania. Rozhodnutie žalovaného považovala za nezákonné, pretože vychádza z nesprávneho právneho posúdenia, bolo vydané na základe neúčinného právneho predpisu, je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov, zistenie skutkového stavu bolo nedostatočné na riadne posúdenie veci, skutkový stav, ktorý vzal orgán verejnej správy za základ napadnutého rozhodnutia, je v rozpore s administratívnymi spismi alebo v nich nemá oporu a došlo k podstatnému porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného napadnutého rozhodnutia.

7. Uviedla, že napadnutým rozhodnutím bola zamietnutá jej žiadosť o jej odškodnenie ako obeť násilného trestného činu, a to s poukazom na § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. Dňa 03.11.2012 bol usmrtený syn žalobkyne v dôsledku úmyselného trestného činu obvinenej, ktorá bola v trestnom konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 4T/33/2013 a na Krajskom súde v Prešove pod sp.zn. 1To/39/2013 uznaná vinnou z trestného činu zabitia. Žalobkyňa si v trestnom konaní uplatnila aj náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 100.000,- €. Rozhodnutiami v trestnom konaní bola žalobkyňi priznaná čiastočná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 15.000,- € a vo zvyšku náhrady škody ju súd odkázal na civilné konanie. Rozhodnutia v trestnom konaní nadobudli právoplatnosť dňa 12.03.2014.

8. Žalobkyňa sa dňa 02.11.2015 so zvyškom nároku na náhradu škody (v súlade s odkazom uvedeným v trestných rozsudkoch) obrátila žalobou o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným činom na civilný súd. Na základe civilných rozsudkov bola odsúdená F. E. zaviazaná zaplatiť žalobkyňi sumu 5.000,- € titulom náhrady škody. Civilné rozsudky nadobudli právoplatnosť dňa 27.03.2018.

9. Žalobkyňa sa podaním zo dňa 12.07.2018 (dorúčenom dňa 16.07.2018) obrátila na žalovaného so žiadosťou o odškodnenie obeť trestného činu (ďalej aj „žiadosť o odškodnenie“). Žiadosť o odškodnenie bola podaná s odkazom na § 15 ods. 1 zákona č. 274/2017 Z.z., podľa ktorého o poskytnutí odškodnenia rozhoduje a odškodnenie vypláca na základe písomnej žiadosti obeť násilného trestného činu rozhodovací orgán, ktorým je ministerstvo spravodlivosti.

10. Žalobkyňa má s odkazom na ustanovenie § 2 ods. 1 písm. d/ bod 1. zákona č. 274/2017 Z.z. postavenie obete násilného trestného činu ako pozostalý rodič, čo nie je medzi účastníkmi sporné. Spornou ostala skutočnosť, či žalobkyňa mala postupovať podľa § 15 ods. 2 alebo § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. Žalobkyňa nesúhlasila s argumentáciou žalovaného odkazujúcou na ustanovenia zákona č. 215/2006 Z.z., pretože tento zákon bol zrušený zákonom č. 274/2017 Z.z. Napadnuté rozhodnutie žalovaného tak bolo vydané s odkazom na neúčinný právny predpis.

11. V súvislosti s aplikáciou § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. žalobkyňa uviedla, že zo strany žalovaného tak došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu, vzhľadom na špeciálnu právnu úpravu, ktorá je obsiahnutá v § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. Žalovaný mal za to, že aplikácia § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. je nedôvodná, keďže trestnými rozsudkami bol žalobkyňi čiastočne priznaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Argumentácia žalovaného k rozhodnutiu aj o náhrade majetkovej škody v trestnom konaní je vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej žiadosťou o odškodnení bez právneho významu. Konštatovanie žalovaného, že civilné súdy mali v civilných rozsudkoch rozhodovať aj o náhrade majetkovej škody, je podľa jej názoru zjavne nesprávne, a teda zmätočné.

12. Úvaha a právne posúdenie žalovaného je podľa žalobkyne v priamom rozpore s § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z., ktoré je ustanovením špeciálnym vo vzťahu k § 15 ods. 2 tohto zákona. Špeciálne zákonné ustanovenie upravuje, že ak súd v trestnom konaní obeť násilného trestného činu s jej nárokom na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku ujmy na zdraví, odkázal na civilný proces, žiadosť sa podáva do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa rozhodlo o nároku obete násilného trestného činu v civilnom procese. Uplynutím tejto lehoty nárok na odškodnenie podľa tohto zákona zaniká. Je zrejme, že žalobkyňa bola so svojím nárokom na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) odkázaná na uplatnenie v civilnom procese, pričom civilné rozsudky nadobudli právoplatnosť dňa 27.03.2018 a žiadosť o odškodnenie bola žalovanému doručená dňa 16.07.2018, t.j. v zákonom stanovenej jednoročnej lehote. Podľa žalobkyne je nepodstatné, či bola odkázaná so svojím nárokom na náhradu škody v civilnom konaní v celom rozsahu alebo čiastočne. Irelevantnosť tejto okolnosti je vymedzená priamo zákonom, ktorý v § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. určuje, že ak bola obeť násilného trestného činu s jej nárokom na náhradu škody odkázaná na civilný proces, žiadosť o odškodnenie sa podáva v lehote do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia v civilnom procese. Žalobkyňa poukázala aj na dôvodovú správu k predmetnému ustanoveniu, v zmysle ktorej je cieľom tohto zákona najmä posilnenie práv obetí trestných činov a vytvorenie fungujúceho systému podporných služieb pre obeť trestných činov. Žalobkyňa sa v prvom v rade snažila domôcť svojich nárokov od páchatel'a trestného činu a až po vyčerpaní všetkých prostriedkov (uplatnenie nároku na náhrady škody v trestnom konaní, návrh na výkon exekúcie voči páchatel'ovi, uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v civilnom konaní) sa obrátila so žiadosťou o odškodnenie na štát (žalovaného). Žalobkyňa je teda žalovaným sankciovaná za to, že postupovala pri uplatnení svojich nárokov najprv vo vzťahu k páchatel'ovi a až následne voči štátu.

13. Žalobkyňa uviedla, že žalovaný zdôvodnil použitie § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. iba tým, že žalobkyňa bola odkázaná na náhradu škody na civilné konanie len s časťou nároku a nie s celým nárokom. Žalobkyňa zdôraznila, že takýto výklad je v priamom rozpore so znením § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z.

14. Nad rámec uvedeného z obsahu podanej Žiadosti o odškodnenie je zrejme, že žalobkyňa informovala žalovaného aj o exekučnom konaní vedenom na základe trestných rozsudkov (exekučný titul), ktorého vedenie preukázala správou od exekútora. Opodstatnenosť nároku žalobkyne potvrdil aj sám žalovaný.

15. Žalobkyňa tiež poukázala na to, že ak zákon pripúšťa možnosť výkladu právnej normy dvoma či viacerými spôsobmi, právna norma sa musí v takom prípade vykladať tak, aby nebola na ťarchu adresáta. Zároveň platí pravidlo teleologického výkladu (e racione legis), ktorý má zabezpečiť nájdenie účelu a zmyslu právnej normy. Na podporu uvedeného žalobkyňa poukázala na nálezy Ústavného súdu SR sp.zn. III. ÚS 341/07 zo dňa 01.08.2008, II. ÚS 148/2006 zo dňa 12.04.2007, I. ÚS 468/2011 zo dňa 07.12.2011, IV. ÚS 71/2013 zo dňa 23.05.2013 a rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Sžp/1/2010 zo dňa 01.07.2010. Právne normy, ktoré pripúšťajú viacero interpretácií je potrebné vždy vykladať na

ťarchu normotvorcu a nie na ťarchu adresáta. Právne normy majú byť vykladané v súlade s účelom a zmyslom zákona a je potrebné aplikovať najmä teleologický výklad.

16. Žalobkyňa poukázala aj na § 15 ods. 4 zákona č. 274/2017 Z.z. a uviedla, že žalovaného informovala, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je vymáhateľný aj v exekučnom konaní. Podaním návrhu na vykonanie exekúcie došlo k pretrhnutiu plynutia lehoty na podanie žiadosti o odškodnenie, ktorá podľa žalovaného mala uplynúť dňa 12.03.2015. Návrh na vykonanie exekúcie bol podaný dňa 12.09.2014.

17. Na záver žalobkyňa poukázala aj na to, že žalovaný nedodrжал 6-mesačnú lehotu na vydanie rozhodnutia v zmysle § 16 zákona č. 274/2017 Z.z. Žiadosť o odškodnenie bola žalovanému doručená dňa 16.07.2018 a rozhodnutie bolo vydané až dňa 19.02.2019.

III. Vyjadrenie žalovaného

18. Žalovaný v písomnom vyjadrení k žalobe navrhol žalobu zamietnuť a žalobkyni nepriznať nárok na náhradu trov konania. Pridržiaval sa odôvodnenia napadnutého rozhodnutia a uviedol, že po posúdení žiadosti žalobkyne o poskytnutie finančného odškodnenia podľa zákona č. 274/2017 Z.z. jej nárok na odškodnenie nepriznal, keďže ho na ministerstve neuplatnila včas. Žalovaný vychádzal z toho, že na predmetný prípad nebolo možné aplikovať ustanovenie § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z., keďže v trestnom konaní bol žalobkyni priznaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy voči páchatelke, teda v plnej miere boli splnené podmienky na uplatnenie žiadosti o odškodnenie na ministerstve v tom čase, ešte podľa vtedy účinného zákona č. 215/2006 Z.z. Lehota na uplatnenie nároku žalobkyni uplynula ešte za účinnosti zákona č. 215/2006 Z.z.

19. V predmetnej veci aj podľa žalovaného nie je sporné, že žalobkyňa je obeťou násilného trestného činu. Žalovaný však skúmal otázku včasného podania žiadosti o odškodnenie a poukázal na § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z., podľa ktorého je žiadosť o odškodnenie potrebné podať do jedného roka od právoplatnosti rozsudku alebo trestného rozkazu podľa § 11 ods. 1 zákona č. 274/2017 Z.z. Rozsudok, ktorým bola páchatelka uznaná vinnou zo spáchania násilného trestného činu, v dôsledku ktorého sa stala žalobkyňa obeťou násilného trestného činu a ktorým bola žalobkyni spôsobená morálna škoda, nadobudol právoplatnosť dňa 12.03.2014. Lehota jedného roka na podanie žiadosti podľa zákona č. 274/2017 Z.z. v tomto prípade uplynula dňa 12.03.2015 (resp. za daných skutkových okolností mala byť žiadosť podaná ešte v režime predchádzajúceho zákona č. 215/2006 Z.z. účinného do 31.12.2017 v relevantnom znení).

20. Podľa žalovaného nebolo možné v predmetnej veci postupovať podľa § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z., keďže podľa trestných rozsudkov bola páchatelke okrem iného uložená povinnosť uhradiť žalobkyni majetkovú škodu vo výške 1.790,62 € a nemajetkovú ujmu vo výške 15.000,- € a iba so zvyškom nároku na náhradu majetkovej škody v sume 1.607,78 € a nemajetkovej ujmy v sume 85.000,- € súd odkázal žalobkyňu na občianske súdne konanie.

21. Podľa názoru žalovaného je pri posudzovaní žiadosti žalobkyne právne bezvýznamné, či o jej nároku na náhradu nemajetkovej ujmy (morálnej) škody sa rozhodovalo aj v trestnom a aj v civilnom konaní. Podľa názoru žalovaného neobstojí úvaha žalobkyne, keď uplatnenie odškodnenia podľa zákona č. 274/2017 Z.z. odvíja od právoplatnosti rozhodnutia civilného súdu, ktorým bolo rozhodnuté o zvyšku nároku na náhradu škody. Nárok na odškodnenie podľa zákona č. 274/2017 Z.z., resp. v danom prípade ešte podľa zákona č. 215/2006 Z.z. žalobkyni vznikol už po právoplatnosti trestných rozsudkov. V danom čase neexistoval žiaden dôvod pre neuplatnenie si nároku zo strany žalobkyne. Keďže žalobkyňa podala žiadosť o odškodnenie až dňa 16.07.2018, po uplynutí lehoty jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým bola páchatelka uznaná vinnou zo spáchania trestného činu, žalovaný nemohol podanej žiadosti vyhovieť.

22. Žalovaný uviedol, že v tomto konaní už postupoval podľa zákona č. 274/2017 Z.z., avšak lehota na podanie žiadosti (resp. uplatnenie odškodnenia) začala žalobkyni plynúť ešte v roku 2014, teda za účinnosti zákona č. 215/2006 Z.z. a podľa tohto zákona lehota aj uplynula.

23. Žalovaný zdôraznil, že nebolo možné postupovať podľa § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z., keďže žalobkyni bol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v trestnom konaní riadne priznaný a len v súvislosti

s tým, že si uplatnila nárok v značnej výške, bola so zvyškom odkázaná na civilný proces. Žalovaný tiež poukázal na to, že ustanovenie § 15 ods. 4 zákona č. 274/2017 Z.z. nadobudlo účinnosť až dňa 01.01.2018. Zákon č. 215/2006 Z.z. obdobné ustanovenie neobsahoval. Lehoty na podanie žiadosti boli v zákone č. 215/2006 Z.z. upravené v § 8 ods. 2 a ods. 3. Lehota na podanie žiadosti v tomto prípade podľa § 8 ods. 2 zákona č. 215/2006 Z.z. uplynula dňa 12.09.2014 (odsudzujúci rozsudok v trestnom konaní nadobudol právoplatnosť dňa 12.03.2014). Ak nárok na odškodnenie žalobkyne v súvislosti s odsúdením páchatelky uplynul už za účinnosti zákona č. 215/2006 Z.z. dňa 12.09.2014 a v tento deň nárok žalobkyne na odškodnenie zanikol, nemohol tento nárok opäť nadobudnutím účinnosti zákona č. 274/2017 Z.z. opätovne vzniknúť, a to bez ohľadu na § 35 zákona č. 274/2017 Z.z., ktoré je len procesným ustanovením a nehovorí nič o základe nároku. Aj keď žalobkyňa podala žiadosť po nadobudnutí účinnosti zákona č. 274/2017 Z.z., nárok na odškodnenie, ktorý zanikol dňa 12.09.2014 nemohol opätovne vzniknúť 01.01.2018. Aplikácia ustanovenia § 15 ods. 4 zákona č. 274/2017 Z.z. spôsobom, že lehota žalobkyne neplynula počas priebehu exekučného konania by v tomto prípade predstavovala priamu retroaktivitu, keďže pravidlo stanovené v § 15 ods. 4 zákona č. 274/2017 Z.z. sa stalo súčasťou právneho poriadku až 01.01.2018. V čase, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok vydaný v trestnom konaní (12.03.2014), nemohlo ustanovenie § 15 ods. 4 zákona č. 274/2017 Z.z. ovplyvniť plynutie lehoty na uplatnenie nároku na odškodnenie.

24. K otázke, či bolo napadnuté administratívne rozhodnutie vydané v lehote šesť mesiacov od doručenia žiadosti podľa § 16 ods. 5 zákona č. 274/2017 Z.z. žalovaný uviedol, že žalobkyňa podaním zo dňa 20.11.2018, doručeným žalovanému dňa 23.11.2018, doplnila svoju žiadosť o odškodnenie o správu exekútora z 31.10.2018 a o rozsudky, ktoré boli opatrené doložkou právoplatnosti. Teda až od tohto momentu bolo podľa žalovaného možné podanú žiadosť považovať za úplnú. Za daného stavu veci bol žalovaný povinný rozhodnúť do 23.05.2019. Ak by aj napadnuté administratívne rozhodnutie bolo vydané po uplynutí lehoty stanovenej zákonom, nie je ho možné len z toho dôvodu považovať za nezákonné.

IV. Replika žalobkyne

25. Žalobkyňa v replike k vyjadreniu žalovaného zotrvala na argumentoch uvedených v správnej žalobe a poukázala na to, že aj v zákone č. 215/2006 Z.z. existovalo ustanovenie obdobné ako § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z., konkrétne ustanovenie § 8 ods. 3 zákona č. 215/2006 Z.z. Žalobkyňa sa v prvom rade snažila domôcť svojich nárokov od páchatelky trestného činu a až po vyčerpaní všetkých prostriedkov sa obrátila so žiadosťou o odškodnenie na žalovaného.

V. Duplika žalovaného

26. Žalovaný zotrval na argumentoch uvedených vo vyjadrení k správnej žalobe a zdôraznil, že lehota na podanie žiadosti začala žalobkyni plynúť ešte v roku 2014, teda za účinnosti zákona č. 215/2006 Z.z. a podľa tohto zákona lehota i uplynula.

VI. Verejné vyhlásenie rozsudku

27. V zmysle § 3 ods. 3 písm. b/ zákona č. 151/2022 Z.z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 398/2022 Z.z. prešiel výkon súdnictva od 1. júna 2023 z krajských súdov na správne sudy vo všetkých veciach, a to z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Nitre a Krajského súdu v Trnave na Správny súd v Bratislave. Z uvedeného dôvodu je spis Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6S/86/2019 vedený na Správnom súde v Bratislave pod sp. zn. BA-6S/86/2019.

28. Správny súd v Bratislave ako súd vecne a miestne príslušný podľa § 10 a § 13 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“) v spojení s § 3 ods. 3 písm. b/ zákona č. 151/2022 Z.z. rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania rozsudkom, ktorý verejne vyhlásil dňa 22.11.2023, keďže žalobkyňa v podanej žalobe uviedla, že nežiada nariadenie pojednávania a žalovaný vo vyjadrení k správnej žalobe nepožiadaval, aby správny súd vo veci nariadil pojednávanie.

29. Okrem uvedeného správny súd poukazuje aj na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Varela Assalino proti Portugalsku zo dňa 25.4.2002, č. sťažnosti 64336/01,

v zmysle ktorého ESLP nedospel k záveru, že článok 6 Dohovoru vždy zahŕňa právo na verejné pojednávanie bez ohľadu na povahu otázky, ktorá má byť vyriešená; je legitímne, keď vnútroštátne orgány berú do úvahy požiadavky efektivity a hospodárnosti konania [rozsudok Jan-Ake Andersson proti Švédsku zo dňa 29.10.1991, séria A č. 212-B, s. 45, § 27; rozsudok Allan Jacobsson proti Švédsku (č. 2) zo dňa 19.2.1998, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I, s. 168, § 46; rozsudok Schuler-Zraggen proti Švajčiarsku z 24. júna 1993, séria A č. 263, s. 19, § 58]. V konaní, v ktorom sa majú riešiť iba právne otázky, postačuje preskúmanie veci na základe spisovej dokumentácie a pre spor z nich vyplývajúci sa javia byť výhodnejšie skôr písomné vyjadrenia ako ústne prednesy. V predmetnom konaní sa správny súd (ktorý nie je súdom skutkovým, ale preskúmava zákonnosť napadnutého rozhodnutia, teda jeho právnu stránku) na základe predloženého administratívneho spisu zameral na skúmanie právnej otázky a správnosť aplikácie ustanovení zákona č. 274/2017 Z.z., resp. zákona č. 215/2006 Z.z., preto aj v tomto konaní možno postupovať podľa záverov ESLP vyjadrených vo vyššie citovaných rozhodnutiach a vo veci rozhodnúť bez nariadenia pojednávania.

VII. Relevantné právne predpisy

30. Podľa § 6 ods. 1 SSP správne sudy v správnom súdnictve preskúmavajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

31. Podľa § 2 ods. 1 písm. b/ bod 2. zákona č. 274/2017 Z.z. na účely tohto zákona sa rozumie obeťou príbuzný v priamom rade, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec, manžel a osoba, ktorá žila v čase smrti v spoločnej domácnosti s osobou, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ako aj osoba závislá od osoby, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ak utrpeli v dôsledku smrti tejto osoby škodu a ak odsek 2 neustanovuje inak; ak je týchto osôb viac, považuje sa za obeť každá z nich.

32. Podľa § 2 ods. 1 písm. n/ zákona č. 274/2017 Z.z. na účely tohto zákona sa rozumie rodinným príslušníkom obete manžel, príbuzný v priamom rade, súrodenec, osoba závislá od obete a osoba, ktorá žije s obeťou v spoločnej domácnosti.

33. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 274/2017 Z.z. o odškodnenie môže požiadať obeť násilného trestného činu, ktorá je občanom Slovenskej republiky, občanom iného členského štátu, alebo osobou bez štátnej príslušnosti, ktorá má na území Slovenskej republiky alebo na území iného členského štátu trvalý pobyt, alebo cudzí štátny príslušník za podmienok a v rozsahu ustanovenom medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak k ujme na zdraví došlo na území Slovenskej republiky. O odškodnenie môže požiadať aj obeť násilného trestného činu, ktorá má v Slovenskej republike udelený azyl, doplnkovú ochranu, dočasné útočisko, pobyt alebo tolerovaný pobyt, ak k ujme na zdraví došlo na území Slovenskej republiky.

34. Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 274/2017 Z.z. nárok na odškodnenie obete násilného trestného činu podľa tohto zákona vzniká, ak v trestnom konaní nadobudol právoplatnosť rozsudok alebo trestný rozkaz, ktorým sa páchatel uznáva vinným zo spáchania trestného činu, ktorým bola obeť násilného trestného činu spôsobená ujma na zdraví, alebo rozsudok, ktorým bol obžalovaný spod obžaloby oslobodený, pretože nie je trestne zodpovedný pre nedostatok veku alebo nepričetnosť a ujma na zdraví nebola obeť násilného trestného činu plne uhradená inak.

35. Podľa § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. žiadosť sa podáva orgánu podľa odseku 1 do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku alebo trestného rozkazu podľa § 11 ods. 1 alebo rozhodnutia podľa § 11 ods. 2. Uplynutím tejto lehoty nárok na odškodnenie podľa tohto zákona zaniká, ak odsek 3 neustanovuje inak.

36. Podľa § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. ak súd v trestnom konaní odkázal obeť násilného trestného činu s jej nárokom na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku ujmy na zdraví, na civilný proces alebo konanie pred iným orgánom, žiadosť sa podáva do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa rozhodlo o nároku obete násilného trestného činu v civilnom procese alebo konaní pred iným orgánom. Uplynutím tejto lehoty nárok na odškodnenie podľa tohto zákona zaniká.

37. Podľa § 35 zákona č. 274/2017 Z.z. konania vo veciach podľa tretej časti začaté pred 1. januárom 2018 sa dokončia podľa predpisov účinných do 31. decembra 2017.

38. Podľa § 8 ods. 1 zákona č. 215/2006 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2017 o poskytnutí odškodnenia rozhoduje a odškodnenie vypláca na základe písomnej žiadosti poškodeného rozhodovací orgán, ktorým je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“).

39. Podľa § 8 ods. 2 zákona č. 215/2006 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2017 žiadosť treba podať orgánu podľa odseku 1 do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku alebo trestného rozkazu uvedeného v § 4 ods. 1, alebo iného rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ktorý v prípadoch uvedených v § 4 ods. 2 vo veci naposledy konal. Na žiadosti podané po tejto lehote sa nebude prihliadať.

40. Podľa § 8 ods. 3 zákona č. 215/2006 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2017 ak súd v trestnom konaní poškodeného s jeho nárokom odkázal na občianske súdne konanie alebo konanie pred iným orgánom, žiadosť treba podať do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa rozhodlo o nároku poškodeného v občianskom súdnom konaní alebo konaní pred iným orgánom. Na žiadosti podané po tejto lehote sa nebude prihliadať.

VIII. Posúdenie veci správnym súdom

41. V predmetnej právnej veci ide o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ktorým rozhodol podľa § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. tak, že žalobkyňa odškodnenie nepriznal. Medzi účastníkmi nie je sporné, že žalobkyňa je obeťou trestného činu podľa § 2 ods. 1 písm. b/ bod 2 v spojení s písm. n/ zákona č. 274/2017 Z.z. Rozhodujúcou skutočnosťou pre posúdenie veci bolo, či žalobkyňa podala žiadosť o odškodnenie včas, či bolo potrebné na prejednávajúcu vec potrebné aplikovať § 15 ods. 2 alebo § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. a či žalobkyňa mala podať žiadosť za účinnosti zákona č. 215/2006 Z.z.

42. Správny súd sa najskôr zaoberal včasnosťou podanej žiadosti a v tej súvislosti aj vzťahom medzi ustanoveniami § 15 ods. 2 a § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. Ustanovenie § 15 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. upravuje všeobecnú lehotu na podanie žiadosti počítanú odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku alebo trestného rozkazu v trvaní jedného roka. Ide o prekluzívnu lehotu, s ktorej márnym uplynutím zákon spája zánik nároku na odškodnenie podľa tohto zákona, avšak za podmienky, že nemožno aplikovať výnimky (osobitné ustanovenia) upravené v § 15 ods. 3 a 4 („ak odseky 3 a 4 neustanovujú inak“ - § 15 ods. 2 posledná veta). Ustanovenie § 15 ods. 3 je teda vo vzťahu k § 15 ods. 2 špeciálnym ustanovením, kedy sa uplatní zásada lex specialis derogat legi generali (špeciálne ustanovenie ruší všeobecné ustanovenie). Ak teda súd v trestnom konaní odkázal obeť násilného trestného činu s jej nárokom na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku ujmy na zdraví, na civilný proces alebo konanie pred iným orgánom, žiadosť sa podáva do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa rozhodlo o nároku obete násilného trestného činu v civilnom procese alebo konaní pred iným orgánom.

43. Správny súd vychádzal z trestných rozsudkov Okresného súdu Prešov č.k. 4T/33/2013-837 z 23.09.2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č.k. 1To/39/2013-988 z 12.03.2014, kde je vo výroku o náhrade škody uvedené nasledovné: „Podľa § 287 ods. 1 Tr. Por. ukladá obžalovanej povinnosť uhradiť poškodenej A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom E., C. D. G. X škodu vo výške 1.790,62 € a nemajetkovú ujmu vo výške 15.000,- € a Všeobecnej zdravotnej poisťovni, a.s., IČO: 35 837 874, so sídlom Mamateyova č. 14, Bratislava škodu vo výške 3,69 €. Podľa § 288 ods. 2 Tr. Por. poškodenú A. B. so zvyškom nároku na náhradu škody odkazuje na občianske súdne konanie“. Na základe tejto skutočnosti podala žalobkyňa dňa 02.11.2015 na Okresný súd Prešov žalobu, ktorou sa domáhala od páchatelky trestného činu zaplata sumy 85.000,- € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy. O jej žalobe bolo rozhodnuté civilnými rozsudkami, ktoré nadobudli právoplatnosť dňa 27.03.2018 (rozsudok Okresného súdu Prešov č.k. 25C/434/2015-44 z 29.09.2016 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č.k. 21Co/17/2017-86 z 20.02.2018). Keďže civilné rozsudky nadobudli právoplatnosť dňa 27.03.2018, od tohto dňa sa aj začína počítať lehota na podanie žiadosti vyplývajúca z § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. Inými slovami, skutočnosť rozhodujúca pre podanie žiadosti nastala až za účinnosti zákona č. 274/2017 Z.z., preto nie je možné od žalobkyne požadovať podanie žiadosti ešte pred účinnosťou tohto zákona (za účinnosti zákona č. 215/2006 Z.z.), ako tvrdí žalovaný. Jeho záver je nesprávny.

44. Vo výroku rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. 4T/33/2013-837 z 23.9.2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č.k. 1To/39/2013-988 z 12.3.2014 je jednoznačne uvedené, že súd žalobkyňu odkázal s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie. Ustanovenie § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. jednoznačne určuje, že ak súd v trestnom konaní odkáže obeť trestného činu s jej nárokom na náhradu škody, žiadosť o odškodnenie sa žalovanému podáva do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa rozhodlo o nároku obete násilného trestného činu v civilnom procese. Zákon č. 274/2017 Z.z. neobsahuje ustanovenie, ktoré by toto rozčleňovalo, či bola obeť trestného činu trestným rozsudkom na civilný proces odkázaná s nárokom na náhradu škody v celom rozsahu, alebo len v časti. Správny súd dospel na základe uvedeného k záveru, že ak trestný súd čo aj len čiastočne odkáže obeť trestného činu s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie, sú splnené zákonné podmienky na plynutie lehoty podľa § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z. Účelom tohto zákona je totiž odškodnenie obetí trestných činov, tak aby sa jej ujma spôsobená trestným činom minimalizovala. Keďže bola žalobkyňa trestným rozsudkom odkázaná s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie a o jej nároku na náhradu škody rozhodol Okresný súd Prešov civilnými rozsudkami, ktoré nadobudli právoplatnosť dňa 27.03.2018, žalobkyňa mala podať žalovanému žiadosť o odškodnenie do 27.03.2019. Žalobkyňa žiadosť o odškodnenie podala žalovanému dňa 16.07.2018, a teda táto žiadosť bola podaná včas. Opačný záver žalovaného je nedôvodný a nezodpovedá ustanoveniu § 15 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z.z.

45. Pre úplnosť správny súd uvádza, že aj zákon č. 215/2006 Z.z. obsahoval obdobné ustanovenie, konkrétne § 8 ods. 3, v zmysle ktorého ak bol poškodený odkázaný na občianske súdne konanie, žiadosť o odškodnenie sa žalovanému podávala do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa rozhodlo o nároku poškodeného v občianskom súdnom konaní.

46. Správny súd z vyššie uvedených dôvodov zrušil napadnuté rozhodnutie žalovaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 191 ods. 1 písm. c/ SSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 191 ods. 4 SSP).

47. Právnym názorom, ktorý vyslovil správny súd v zrušujúcom rozsudku, je orgán verejnej správy v ďalšom konaní viazaný. Ak orgán verejnej správy v ďalšom konaní nepostupoval v súlade s právnym názorom správneho súdu a správny súd opätovne zrušil rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy z tých istých dôvodov, môže správny súd i bez návrhu v zrušujúcom rozsudku uložiť orgánu verejnej správy pokutu (§ 191 ods. 6 SSP). Vzhľadom na to, že žalobkyňa podala svoju žiadosť o náhradu škody žalovanému včas, bude v ďalšom konaní povinnosťou žalovaného preskúmať podanú žiadosť a vecne o nej rozhodnúť.

48. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 167 SSP a úspešnej žalobkyni priznal právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu voči neúspešnému žalovanému. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

49. Toto rozhodnutie senát Správneho súdu v Bratislave prijal pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať kasačnú sťažnosť v lehote jedného mesiaca od jeho doručenia, na Správny súd v Bratislave. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

V kasačnej sťažnosti sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 57 SSP) uviesť označenie napadnutého rozhodnutia, údaj, kedy bolo napadnuté rozhodnutie doručené sťažovateľovi, opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 SSP sa podáva (sťažnostné body) a návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh). Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

V konaní o kasačnej sťažnosti musí byť sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ v zmysle § 449 ods. 1 SSP zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého

sťažovateľa musia byť spísané advokátom. Povinné zastúpenie advokátom v kasačnom konaní sa nevyžaduje, ak má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (písm. a/); ide o konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 2 písm. c/ a d/ (písm. b/); je žalovaným Centrum právnej pomoci (písm. c/).